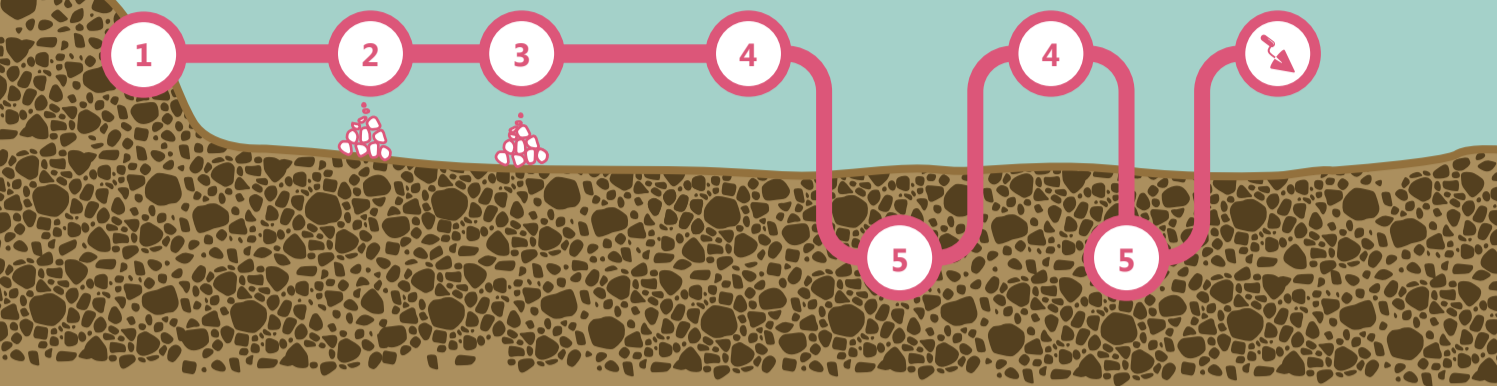

A ROCK ÖRÖK ÉS ELPUSZTÍTHATATLAN!

egy kőeszköz élete

Őseink majdnem hárommillió éve készítenek kőeszközöket. A köveket az idő vasfoga alig tudja kikezdeni, ezért az emberiség hosszú történetének egyik legfontosabb és legtartósabb emlékei.

Egy kőeszközzel rengeteg dolog történik a nyersanyag kitermelésétől a megtalálás pillanatáig. A történet kiolvasható a köveken megmaradt nyomokból.

1 Az eszköz **nyersanyagát** különböző helyekről szerezték be a pattintók. Sok kőzet származási helye ma azonosítható, mint a tokaji obszidián, vagy a teveli kova.

A nyersanyagrögöt egy-két leütéssel **tesztelték**, hogy lássák, milyen minőségű anyag rejtezik a kéreg alatt.

2 A rögöt aztán különféle módszerek szerint püfölték tovább. Az **elsődleges megmunkálás** célja általában az, hogy a rögőről éles szilánkokat pattintsanak le. Mindenkinek volt valamilyen jól bevált módszere a pattintásra, így alakultak ki a kőmegmunkálás technológiái, amit a régész felismer a kő felületén maradó nyomokból.

A rögöt, amiről a szilánkok származnak, **MAGKŐ**-nek hívjuk.

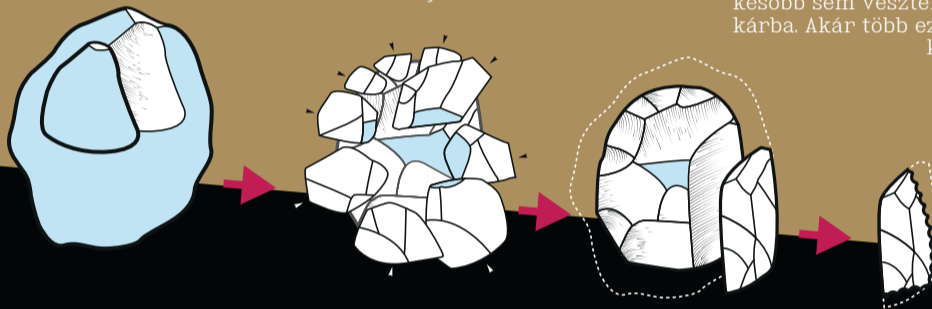
3 A leválasztott darabok egy részét azonnal felhasználták. Az éles kőszilánk például kiválóan alkalmas borotválkozásra. Néhány szilánkon a pattintó tovább dolgozott - nyelet, fűrészfogakat, és sok egyéb hasznos holmit alakított ki rajtuk. Ezt hívjuk **másodlagos megmunkálás**nak.

4 5 A kőeszközök általában készítőiket szolgálták, de később sem veszték feltétlenül kárba. Akár több ezer évvel később is felvehetette valaki őket a földről. A **használat** nyomainak elemzésével ezek az epizódok deríthetők fel.

után is felvehetette valaki őket a földről. A **használat** nyomainak elemzésével ezek az epizódok deríthetők fel.

A kövek élete ma leletként folytatódik. A régészt **MINDEN EGYES KŐ** lázba hoz, nem csak a szép és alaposan megmunkált darabok. Mindegyik szilánknak, még a hulladéknak is megvan a helye a magkővön, mint egy nagy kirakós játékban.

A kövek csak együtt képesek nagy sztorikat mesélni a pattintók múltbeli életéről, ezért fontos, hogy minden darabot megtaláljunk egy lelőhelyen.

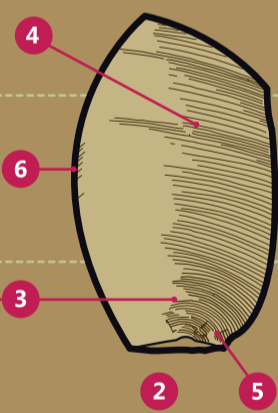
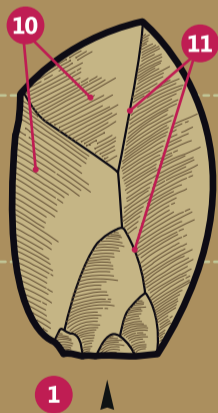
www.litikum.hu
http://ameplatform.hu

A KŐESZKÖZÖK RÉSZEI

ELŐLAP
(dorzális felszín)

BAL
OLDAL

HÁTLAG
(ventrális felszín)

DISZTÁLIS SZAKASZ

MEZIÁLIS SZAKASZ

PROXIMÁLIS SZAKASZ

A különböző technikák, mesterfogások különféle nyomokat - stigmákat - hagynak a kőeszközökön.

Ezeket vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a pattintó milyen eszközöket használt munkája során, mennyire volt ügyes és tapasztalt, mit szeretett volna készíteni, és pontosan hogyan dolgozott.

A stigmák segítenek abban is, hogy a kőeszközök egymáshoz való viszonyát megértsük. A pattintott kő hátlapján a leválasztás erejének és irányának jeleit látjuk. A szilánk előlapján korábbi leválasztások „lábnyomai” maradtak meg.

A régész gondolatban visszafejti a pattintási műveletek sorozatát, újrapiíti a magkövet, amiről a szilánkok származnak. Néha a darabokat valóban össze is lehet illeszteni. Így követjük a leletek élettörténetét.

A kőeszközök alapos vizsgálatahoz minden apró részlet érdemes elnevezni. A nevek nagy részét francia kutatók ajándékozták a világnak. Sőt: a kövek rajzolási szabályait is ők alkották meg.

1 - A kis nyíl jelzi, hogy a szilánkot ebből az irányból érte erőhatás, a pattintó itt ütött a magkőre, hogy leszakadjon ez a szilánk. A leválasztás iránya szerint tájolójuk a köveket, az ütés pontja kerül alulra.

2 - Talon (talon)

Ez a kis felület maradt abból a felszínből, amire a pattintó eredetileg ráütött - ez a szilánk talpa.

3 - Bulbus (bulbe)

Az ütés nyomán erőhatás hullámszerűen végig a magkő anyagában, aminek hatására a szilánk leszakad. Ennek az erőnek egyik jele a bulbus, a szilánk alján látható hasas kitüremkedés.

4 - Hullámfodrok

Az ütés ereje ezeket a hullámszerűen terjedő redőcskéket alakítja ki a hátlapon.

5 - Az erőhatás néha olyan nagy, hogy a leütési ponttól sugárszerűen terjedő extra repedések látszanak.

6 - Szálkák (lancettes)

Az erőhatás kiindulópontja felé mutató apró rovátkák a szilánk felületén. Segítenek a helyes tájolásban.

7 - Ajak (lèvre)

Homorú szakasz a talon pereme és a bulbus között. Ha nem kővel, hanem például agancssal ütünk a magkőre (mert ilyen „puha” ütővel is lehet szilánkot gyártani), gyakran alakul ki ajak.

8 - Leválási szög

A talon és a hátlap által bezárt szög.

9 - Leütési szög

A talon és az előlap által bezárt szög. Ha az értéke nagyobb, mint 90 fok, a pattintó nem kővel, hanem puha ütővel választotta le a szilánkot a magkőről.

10 - Leválasztási negatívek

A korábban leválasztott szilánkok nyomai a darab előlapján. Ezek a nyomok más szilánkok hátlapjai után maradó „negatívek”

11 - Bordák (nervure)

A leválasztási negatívek peremei.

A magyarországi

kőeszközök kutatásáról többet megtudhatsz

a Kőkor Kerekasztal honlapján: litikum.hu

Érdekel a régészet? Látogass el az AME Platformra: ameplatform.hu